

Wetenswaardig uit andere vogeltijdschriften

The census of heronries 1962-63

J. Stafford rapporteert over in 1962-63 verrichte tellingen van blauwe reigerkolonies op de Britse eilanden, waaruit bleek dat de achteruitgang in de periode van 1954 tot 1963 een achteruitgang te zien geeft van 55 %. Van 1963 of 1963 bedroeg de achteruitgang ongeveer 41 %. (*Bird Study* 16, nr. 2, juni 1969).

Die Brandgans im Mauseergebiet Grosser Knechtsand

In de zomer en herfst van de jaren 1964-67 heeft Hans Oelke een studie gemaakt van de bergeenden die op het Grote Knechtsand, voor de kust van NW-Duitsland, komen ruïen. De grootste aantallen zijn aanwezig tussen 20 juli en 20 augustus. Op 14 augustus 1964 waren er 60.000 ex., op 11 augustus 1967 zelfs 75.000 ex. aanwezig. Schr. neemt aan dat elke vogel 12-14 dagen in het ruigebied blijft. Op grond hiervan berekent hij dat de totale ruipopulatie in 1964 85.000-100.000 beliep en in 1965 en 1966 70.000-80.000. Er zijn 2-3 maal zoveel ♂ als ♀ op de ruipplaats. Zij worden er niet gestoord door mensen of andere predatoren. De vleugelruï van geïsoleerde vogels verloopt trager dan op een ruipplaats. Het Grote Knechtsand kan worden beschouwd als de belangrijkste ruipplaats voor bergeenden. De zandbanken in het noorden van de Elbe-delta hebben slechts secundaire betekenis. (*Journal f. Ornithologie* 110, nr. 2, april 1969).

Breeding biology of the Coot

Bryan L. Sage heeft elf jaar lang de meerkoetenpopulatie bestudeerd op een drinkwaterreservoir in Hertfordshire. De legsel bevatten gemiddeld 5.9 eieren en slechts 31 (57.7 %) van de 54 voltallige legsel die werden gevonden bevatten 6-9 eieren, het aantal dat gewoonlijk in vogelboeken wordt vermeld. De broedresultaten waren erg ongunstig: slechts 33.8 % van de eieren kwam uit. Daarentegen werd 61.2 % der nestjongen grootgebracht (d.i. 20.7 % der gelegde eieren). Uit 34.3 % der eieren van vroege legsel werden jongen groot gebracht. Oorzaken van het verloren gaan van eieren waren o.a. hoge waterstanden, eierroof door zwarte kraaien en waterratten en het onder het nestmateriaal raken of uit het nest rollen van eieren. Ongeveer 5 % der eieren was onbevruucht. (*British Birds* 62, nr. 4, april 1969).

Effects of laying date on chick production in Oystercatchers and Herring Gulls

Vroeg broedende scholeksters brengen gemiddeld acht maal zoveel jongen groot als laat broedende. Als de jongen eenmaal uitgevlogen zijn hebben zij gelijke overlevenskansen. Dit zijn de conclusies van onderzoek, verricht door M. P. Harris, die in overeenstemming zijn met eerder gepubliceerde gegevens van C. M. Perrins met betrekking tot de koalmee en de noordse pijlstormvogel. Ten aanzien van de

zilvermeeuw was het niet mogelijk een duidelijke conclusie te trekken. Harris meent dat dit een gevolg is van de sterke toeneming van de soort. Late broedsels lijken betere broedsuccessen op te leveren, maar de schr. meent dat dit verband kan houden met een nog voortdurende aanpassing aan nieuwe voedselbronnen. (*British Birds* 62, nr. 2, febr. 1969).

Status of Little Terns in Great Britain and Ireland in 1967

R. K. Norman en D. R. Saunders brengen verslag uit van een telling die de Seabird Group in 1967 op de Britse eilanden heeft georganiseerd van het aantal paren dwergsterns. Dit blijken er niet meer dan 1600 te zijn. Het talrijkst komt de soort nog voor in zuidoost Engeland. Meer dan 50 % der kolonies telde slechts 5 of minder paren. Er is duidelijk sprake van achteruitgang, vooral door verontrusting door de mens. Andere oorzaken zijn stormvloed, helikopters en zandafgravingen. Van de natuurlijke predatoren richt de vos de meeste schade aan. Men wil trachten door voorlichting en door het afzetten van kustgedeelten waar broedkolonies liggen, de achteruitgang te beperken. (*British Birds* 62, nr. 1, jan. 1969).

Verhalten des Krabbentauchers

Zowel in 1967 als in 1968 bezocht Georg Rüppell West-Spitsbergen, waar hij in juni/juli 1968 vooral het gedrag van de kleine alk bestudeerde. Hij meent dat in de literatuur vermelde aantallen voor Spitsbergen meestal te hoog zijn. Volgens zijn schatting zou de totale populatie van deze soort op Spitsbergen 10-15 miljoen paar bedragen. Rüppell beschrijft voorts het gedrag op de broedplaatsen en illustreert dit met foto's en tekeningen. (*Journal f. Ornithologie* 110, nr. 2, april 1969).

Zur Biologie des Senegal-Flughuhnes

Met een inleiding door W. Meise doet Uw George een „voorlopige mededeling” over het gedrag van het Senegal-zandhoen (*Pterocles senegallus*), dat hij drie voorjaren achtereen in Oost-Marokko heeft bestudeerd en waarvan hij zeer fraaie foto's, ook in kleur, bij zijn artikel voegt. Opmerkelijk is zijn beschrijving van het drenken der jongen door de ♂♂. Deze begeven zich op een drinkplaats tot aan de buikveren in het water en dragen tussen de

buikveren water mee naar de jongen, iets wat Meade-Waldo al in 1891 op grond van waarnemingen aan in gevangenschap gehouden verwante soorten had meegedeeld, doch in de vrije natuur nog maar enkele keren was vastgesteld. (*Journal f. Ornithologie* 110, nr. 2, april 1969).

Snowy Owls breeding in Shetland

Een kort verslag door R. J. Tulloch over de sneeuwuielen die, na in 1967 op Fetlar, in de Shetlands met succes vijf jongen te hebben groot gebracht, in 1968 opnieuw hebben gebroed en toen drie jongen groot brachten. Werden er in 1967 zeven eieren gelegd, in 1968 waren het er zes, die wel alle zes uitkwamen, maar de drie laatstgeboren jongen leefden slechts enkele dagen. Het nest in 1968 lag slechts 20 meter verwijderd van de plaats waar in 1967 was gebroed. (*British Birds* 62, nr. 1, jan. 1969).

Zur Ökologie des Rauhauskauzes

Van 1963-68 heeft Claus König in een gebied van 10.000 ha in de Schwäbischen Alb de ruigpootuil bestudeerd. Het voorkomen is daar niet beperkt tot naaldbossen. Door het ophangen van nestkasten kon de stand worden opgevoerd, mits marterbeveiliging werd toegepast. De legselgrootte en broedresultaten waren sterk afhankelijk van de muizenstand. In muizenjaren was de gemiddelde legselgrootte 5.7 en het aantal uitgevlogen jongen 4. In muizenarme jaren werden gemiddeld 2.7 eieren gelegd en vlogen 2.3 jongen uit. Het grootste aantal roepende ♂♂ werd in 1965 geteld (14), in 1966 waren het er 11 en in 1967 en 1968 9. De ruigpootuilen in het onderzochte gebied voedden zich vooral met kleine zoogdieren (vooral woelmuizen). Zelfs in muizenarme jaren bedroeg het percentage kleine zoogdieren 82.5, tegenover 12.5 % kleine vogels en 5 % kevers. (*Journ. f. Ornithologie* 110, nr. 2, april 1969).

Die Reaktion von Tannen- und Kahlmeise auf den Gesang nahverwandter Formen

Tijdens een reis door Afganistan kon Gerhard Thielcke vaststellen dat de roep van de daar voorkomende mezesoot *Parus melanolophus* op het gehoor niet is te onderscheiden van de roep van de zwarte mees. De roep van de Afgaanse koolmees (*Parus major decolorans*) verschilt volkomen van die van de Europese koolmees en lijkt

eveneens veel op die van de zwarte mees. Zuidduitse zwarte mezen bleken op de roep van (*Parus melanolophus*) (waarvan ook het geluidsspectrogram gelijk is aan dat van de zwarte mees) op dezelfde of nagenoeg dezelfde wijze te reageren als op die van soortgenoten. De geluiden van *P.melanolophus* en *P.ater*, die op het gehoor moeilijk van die van de Afgaanse koolmees zijn te onderscheiden, vertonen geluidsspectrografisch wel verschillen. De zwarte mezen bleken over een zeer fijn gehoor te beschikken, want zij konden het geluid van de Afgaanse koolmees duidelijk van de eigen soorttroep onderscheiden. Duitse koolmezen reageerden op de roep van Afgaanse koolmezen alsof het een volkomen vreemde soort was. (*Journ. f. Ornithologie* 110, nr. 2, april 1969).

Over 60 Wrens roosting together in one nest box
In februari 1969, gedurende een periode van felle koude, kwamen in een nestkast bij een woning in Norfolk aantallen van tenminste 46, 49 en zelfs 61 winterkoninkjes in één nestkast slapen. In het laatste geval sliepen er nog 7 in een inmiddels ernaast opgehangen nestkastje, aldus Winifred U. Flower. (*British Birds* 62, nr. 4, april 1969).

Fieldfares breeding in Shetland

Nadat in 1967 op een der Orkney-eilanden het eerste broedgeval van de kramsvogel op de Britse eilanden was vastgesteld, kon R. J. Tulloch in 1968 ook op de Shetlands met zekerheid één broedgeval vaststellen, hoewel hij aanneemt dat er zelfs meer paren hebben gebroed. (*British Birds* 62, nr. 1, jan. 1969).

The moult in British thrushes and chats

Dr. D. W. Snow (schrijver van het kostelijke boek over de merel „A study of Blackbirds”) heeft, mede naar aanleiding van recent rui-onderzoek verricht door het echtpaar Stresemann, de rui van een aantal Britse lijsterachtigen bestudeerd, waarbij vooral veel gegevens konden worden verwerkt over de merels. De duur van de rui van de merel bedraagt ongeveer 85 dagen. Eerstejaars vogels beginnen iets eerder te ruien dan volwassen ex. (gemiddelde data resp. 26 juni en 4 juli). Na een vochtige zomer wordt de rui gemiddeld wat later ingezet dan na een droge. Verder worden gegevens vermeld over de rui van zang-

lijster, roodborst, roodborsttapuit, tapuit en zwarte roodstaart. Schr. besteedt aandacht aan de invloed van de trek op de rui. Bij echte trekvogels verloopt de rui het snelst bij soorten, die de kortste periode in het broedgebied doorbrengen. (*Bird Study* 16, nr. 2, juni 1969).

Abnormal reddish plumage due to „colour feeding” in wild Greenfinches

In het laatst van 1966 werden in een tuin in Surrey groenlingen gezien en gevangen, waarvan de normaal geel gekleurde veren duidelijk oranje waren en de normaal geel-groene goudbrons. Het verschijnsel werd alleen waargenomen bij ♂♂, het opvallendst bij volwassen ex. D. Washington en C. J. O. Harrison delen mee dat zelfs bij een vergroting van 5500 x geen uitwendige sporen van kleurstof op de veren konden worden vastgesteld. Een ♂ dat enige tijd in een volière werd gehouden en daar normale voeding kreeg, vertoonde na de rui de afwijking niet meer. De schr. nemen aan dat de afwijkende kleur was veroorzaakt door voedsel dat grote hoeveelheden rode carotine bevatte, doch hebben in de omgeving waar de vogels werden aangetroffen geen voedselplant kunnen vinden, die de oorzaak zou kunnen zijn, behalve taxus, waarvan de bessen wel gebruikt zijn om bij volièrevogels een abnormaal rode kleuring op te wekken. Een voedselproef met deze bessen bij een gevangen groenling mislukte. Schr. wijzen er op dat volièrehouders vaak carotinerijk voedsel verstrekken om een rood kleureffect op te wekken. In de vrije natuur is het verschijnsel onbekend, met uitzondering van een gele kwikstaart in het overwinteringsgebied in Afrika, die vermoedelijk rode palmolie had gedronken. (*Bird Study* 16, nr. 2, juni 1969).

Cretzschmar's Bunting on Fair Isle: new to Britain and Ireland

In juni 1967 werd gedurende elf dagen een bruinkeelortolaan (*Emberiza caesia*) op Fair Isle in de Shetlands waargenomen. De vogel werd gevangen en vervolgens weer vrijgelaten. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat het een ontsnapte vogel was. De soort is nieuw voor de Britse eilanden. (*British Birds* 62, nr. 4, april 1969). —

De „Avifauna” vermeldt voor Nederland één vondst van 11 oktober 1859 te Overveen. — Red.

R.S.P.B. Reserves Appeal

In mei 1967 startte de Britse vereniging voor vogelbescherming een actie met het doel £ 100.000 (dus ruim f 850.000) bijeen te brengen voor de aankoop van een viertal reservaten. Het is verheugend nu te vernemen, dat dit bedrag bijeen is. Het was hierdoor mogelijk in Schotland (Loch Leven) een reservaat te kopen, dat de grootste concentratie van broedende eenden in de Britse eilanden heeft en bovendien een belangrijke pleisterplaats is voor overwinterende grauwe ganzen. In Wales werd een reservaat van ongeveer 500 ha verworven, waar o.a. de rode wouw broedt en bovendien konden delen van de Ouse Washes worden aangekocht in Oost Engeland waar, naar nu wordt onthuld, de enige broedplaats is van grutto's (een lang bewaard geheim) en waar inmiddels ook kemphennetjes blijken te hebben gebroed. (*British Birds* 62, nr. 4, april 1969).

Verbod van voorjaarsjacht in de R.S.S.R.

Tot voor kort werd de jacht op gevederd wild in de U.S.S.R. — vaak alleen op de mannetjes — in het voorjaar voor een korte periode geopend. In de meeste deelstaten is dat ook nu nog het geval. In de R.S.S.R. (Groot-Rusland) werd alle voorjaarsjacht in 1969 echter verboden, mede wegens de zeer ongunstige weersomstandigheden gedurende de winter 1968/69, maar ook met het oog op de algemene vermindering van diverse soorten jachtvogels in de laatste jaren.

De ministerraad van de R.S.S.R. heeft ook alle andere deelstaten in de U.S.S.R. aanbevolen dit voorbeeld te volgen. Het is niet zeker of dit verbod — dat nu slechts

voor het jaar 1969 is uitgevaardigd — zal worden gecontinueerd. De ministerraad heeft echter aan de Rijksdienst voor Jachtaangelegenheden, aan de jagersvereniging en aan de Vereniging voor Natuurbescherming opgedragen zich gemeenschappelijk te beraden over het al of niet volledig verbieden of althans beperken van de voorjaarsjacht in de komende jaren. Een rapport in de vorm van een aanbeveling moet vóór 1 december a.s. worden ingediend.

Aan hetzelfde nummer van „Jacht en Jachtbedrijf” kan worden ontleend, dat in de deelstaat Groezië de voorjaarsjacht reeds sedert enkele jaren volledig is verboden. Groezië is ten opzichte van jachtregeling en natuurbescherming trouwens opvallend voorlijk, vergeleken met andere deelstaten. Zo is er het afschot van predatoren streng gereguleerd en er wordt gewaakt voor te rigoreuze vervolging. De predatoren mogen slechts op vergunning worden geschooten of gevangen.

Ook wordt in Groezië de helft van de opbrengst, verkregen uit de kosten van licenties voor het afschot van Ungulaten besteed voor natuurbescherming en jachtregeling.

(*Jacht en Jachtbedrijf*, no. 5, 1969).

New Palearctic bird sound recordings during 1966-67

Jeffery Boswall geeft een aanvulling op zijn eerder gepubliceerde discografie van vogelgeluiden (*British Birds* 57, special supplement, 1964), met uitvoerige gegevens van inmiddels verschenen grammofoonplaten met de geluiden van vogels van het palearctische gebied. (*British Birds* 62, nr. 2, febr. 1969).